תוספתא שקלים

תוספתא

geulaquiz.com

פרק א

א בחמשה עשר בו שלוחי בית דין יוצאין ומתקנין את הדרכים ואת הרחובות [שחולחלו] בימות הגשמים [פי׳ למועד סמוך לעולי רגלים] כדי שיהו מתוקנין [בשלשה] רגלים [אלו]. בחמשה עשר בו שלוחי בית דין יוצאין וחופרין בורות שיחין ומערות ומתקנין את המקואות ואת אמת המים כל מקוה שיש בו ארבעים סאה כשר להקוות עליו ושאין בו מ׳ סאה ממשיכין לו את אמת המים ומשלימין בו ארבעים סאה כדי שיהא כשר להקוות עליו בחמשה עשר בו שלוחי בית דין יוצאין ומפקירין את הכלאים שהפקר ב״ד הפקר ופטור מן המעשרות מצא כלאים בכרם מותר משום גזל ופטור מן המעשרות בשדה אסור משום גזל וחייב במעשרות בחמשה עשר בו שלוחי בית דין יוצאים ומציינין את מקום הטומאה כדי שלא יהו הרבים נתקלין בו אין מציינין לא [על] הסלע ולא [על] הגריד אלא על אבן קבועה אין [מניחין] את הציון במקום הטומאה אלא במקום טהרה סמוך לטומאה והמאהיל עליו טמא מצא אבן אחת מצויינת אף על פי שאין מקיימין [כן] המאהיל עליה טהור מצא שתים המאהיל ביניהן טמא על גביהן טהור אין מציינין לא על [בשר] המת ולא על [עצמות המת] שאין מטמאין באהל אין מציינין אלא על השדרה ועל הגולגולת שמטמאין באהל.

ב משישבו במקדש התחילו למשכן [משכנו] ישראל על שקליהן כדי שיהו קרבנות צבור קריבין מהן משל לאחד שעלתה לו מכה ברגלו והיה הרופא כופתו ומחתך בבשרו בשביל לרפאותו כך אמר המקום משכנו את ישראל על שקליהן כדי שיהו קרבנות [צבור] קריבין מהן מפני שקרבנות צבור מרצין ומכפרין בין ישראל לאביהן שבשמים וכן מצינו בתרומת שקלים ששקלו בני ישראל במדבר שנאמר (שמות ל׳:ט״ז) ולקחת את כסף הכפורים מאת בני ישראל וגו׳.

ג לוקחין מן הנכרים קרבנות צבור בכסף ומקבלין מהם עולות ושלמים עופות ומנחות עצים ולבונה ומלח דברי רבי יוסי הגלילי אמר לו ר״ע אפי׳ אתה יושב ודורש כל היום אין מקבלין מהן אלא [עולה] ושלמים בלבד. אין מקבלין מהן נדבה להקדש בדק הבית ואם הקדישו הקדישן הקדש.

ד אפוטרופסין ששקלו על ידי יתומין הרי אלו חייבין בקולבון השוקל שקל חייב בקולבון דברי רבי מאיר וחכמים אומרים השוקל שקל פטור מן הקולבון השוקל שני דנרין חייב בקולבון הנוטל סלע ונוטל שקל חייב שני קולבונות דברי רבי מאיר וחכמים אומרים קולבון אחד.

ה כמה הוא קולבון מעה כסף אחד מעשרים וארבעה כסף לסלע דברי רבי מאיר וחכמים אומרים חצי מעה [של ארבעה אסרות] קולבנות הללו מה היו עושין להם נופלים לשקלים דברי רבי מאיר רבי אלעזר אומר לנדבה רבי שמעון שזורי אומר רקועי זהב צפוי לבית קדש הקדשים בן עזאי אומר השולחנין באין ונוטלין אותן בשכרן.

ו המפריש שקלו ואבד והפריש אחר תחתיו ולא הספיק להקריבו עד שנמצא הראשון והרי שניהן עומדין זה וזה שקלים הראשון יפול לחדתין והשני יפול לעתיקין המפריש שקלו [להוציאו] הרי זה מעל המוציא שקלו של חבירו הרי זה מעל לקח בו קיני זבין קיני זבות יולדות המביא את חטאתו אשמו מן ההקדש השוקל שקלי זוזין מן ההקדש כיון שלקח מעל דברי רבי [שמעון] וחכמים אומרים לא מעל עד שיזרקו הדמים.

ז אין מביאין מנחות ונסכים ומנחות תודה ולחמה [של] תודה מן הטבל ומן התרומה ומן המעשר ראשון שלא ניטלה תרומתו וממעשר שני והקדש שלא נפדו מן המדומע מן החדש ומפירות שביעית ואם הביא הרי אלו פסולין ואין צריך לומר מן הערלה וכלאי הכרם.

ח מותר יין ליין מותר שמן לשמן מותר מלח למלח מותר עצים לעצים מותר לבונה ללבונה מותר בזיכין לבזיכין מותר נזירין לנזירין מותר מצורעין למצורעין אם אמר לנזיר זה למצורע זה מותרו נדבה מותר עניים לעניים מותר שבויין לשבויין אם אמר לעני זה לשבוי זה מותרו שלו מותר מתים למתים מותר המת ליורשיו רבי נתן אומר מותר המת יהא מונח עד שיבא אליהו ר׳ נתן אומר מותר המת בונין לו נפש ע״ג קברו או יזלח לו זלח לפני מטתו אין פודין כסות בכסות ואין פודין שבוי בשבוי ואין ממחין ביד הפרנסין על כך.

פרק ב

א איזהו פרס הפסח פרס העצרת פרס החג רבי יוסי בר רבי יהודה אומר אין פחות מחמשה עשר יום קודם לרגל.

ב למה כותבין על הקופות אלף בית גימל מפני שמתחילין ומוציאין מן הראשונה שלמה ראשונה מוציאין מן השניה שלמה שניה מוציאין מן השלישית שלמו שלשתן הגיע זמן תרומה לתרום תורמין מן החדשה ואם לאו תורמין מן הישנה.

ג [נכנס] לתרום את הלשכה היו מפשפשין בו בכניסה וביציאה ומדברין עמו משעה שנכנס ועד שעה שיצא לקיים מה שנא׳ (במדבר ל״ב:כ״ב) והייתם נקיים מה׳ ומישראל ואומר (דברים ו׳:י״ח) ועשית הישר והטוב בעיני ה׳ הטוב בעיני [שמים] והישר בעיני [אדם] דברי ר׳ עקיבה ר׳ ישמעאל אומר [אף] הישר בעיני [שמים] ואומר (משלי ג׳:ד׳) ומצא חן ושכל טוב בעיני אלהים ואדם הכריעו חכמים לקיים דברי ר׳ ישמעאל שנאמר (דברים י״ב:כ״ה) כי תעשה הישר בעיני ה׳ [ואין כאן טוב ואומר (יהושע כ״ב:כ״ב) אל אלהים ה׳ אל אלהים ה׳ הוא יודע וישראל הוא ידע].

ד תרם את הראשונה ואמר הרי [זו] מארץ ישראל על כל ישראל וחיפה בקטבליאות מפני שאנשי סוריא באין ושוקלין עליה תרם את השניה ואמר הרי זו מעמון וממואב ומכרכין [המוקפין] לארץ ישראל וחיפה בקטבליאות מפני שאנשי בבל באין ושוקלין עליה תרם את השלישית ואמר הרי [זו] מבבל וממדי ומדינות הרחוקות מארץ ישראל על כל ישראל ולא היה מחפה זו היתה עשירה מכולם שהיו בה איסטראות של זהב ודריאבונות של זהב שמנו קטבליאות ונתערבו השיריים ולא היתה מערבו בשל אשתקד שמא יצטרכו לתרום ונמצאו תורמין מן הישנה.

ה תורמין על המשכון ועל הגבוי ועל העתיד לגבות דברי רבי מאיר רבי יוסי אומר תורמין על המשכון ועל הגבוי אבל לא על העתיד לגבות רשב״א אומר לא היו [עושין] אלא באחרונה שמא יצטרך אחד [מבני ארץ] ישראל ונמצא שוקל עם בבל ומועלין בהם כל שנתן עברה שנתן אין מועלין בהן אלו ואלו נופלים ללשכת בדק הבית.

ו הנשים היו אורגות בפרוכת בית גרמו היו עושין מעשה לחם הפנים בית אבטינס היו עושין מעשה הקטורת נוטלין שכרן מתרומת הלשכה.

ז הסירות והיעים והמזמרות והמזרקות וכלים שהכהנים נאותן בהן באין מתרומת הלשכה מזבח הזהב וכלי שרת בגדי כהנים ובגדי כהן גדול ועץ ארז ואזוב ושני תולעת באין [משירי] הלשכה כבש פרה אבא שאול אומר כהנים גדולים עושין אותו משל עצמן בנאו הראשון ולא שמש עליו ומת אע״פ שלא שמש עליו אין חבירו משמש עליו אלא סותרו ובונה אחר תחתיו ויותר משששים ככרות של זהב יוצאים עליו. פר הבא על כל המצות ושעירי עבודת כוכבים בתחלה היו מגבין להם דברי רבי יהודה רבי שמעון אומר מתרומת הלשכה היו קריבין.

ח כל קרבנות צבור [קריבין] באחד בניסן בא חדש בזמנו קריבין מן החדש ואם לאו קריבין מן הישן נתנדבו מעצמן כשרין ובלבד שימסרום לצבור הפרנסים שהותירו מעות לעניים לא יקחו בהן פירות למחצית שכר מפני הפסד עניים אבל לוקחין בהן משער הזול לשער היוקר איזה הוא קייץ המזבח שלוקחין את העולות ומקיצין בהן המזבח.

ט המקדיש נכסיו והיו בהן דברים ראוין לקרבנות צבור [ינתנו] לאומנין בשכרן דברי רבי עקיבה אמר לו בן עזאי אינה היא המדה הפועל [שעושה] מלאכה בהקדש בין במנה בין במאתים לא יאמר תנו לי פרה זו במנה וטלית זו בחמשים זוז שאין הקדש מתחלל על המלאכה אלא על המעות בלבד כיצד היו עושין מפרישין מהן שכר האומנין ומחללין אותן על מעות האומנין ונותנין אותן לאומנין בשכרן וחוזרין ולוקחין אותן מתרומת הלשכה.

י המקדיש נכסיו [והיתה] בהן בהמה ראויה לגבי מזבח זכרים ונקבות רבי אליעזר אומר זכרים ימכרו לצרכי צבור זבחי עולות ונקבות ימכרו לצרכי זבחי שלמים ודמיהן יפלו עם שאר נכסים לבדק הבית ר׳ [יהושע] אומר זכרים עצמן יקרבו עולות ונקבות ימכרו לצרכי זבחי שלמים ויביא בדמיהן עולות ר׳ יוסי ור״ש אומרים דברי רבי יהושע הן הן דברי ר׳ אליעזר.

יא אחד לשלשים יום משערין את הלשכה כל מי שמכר להן יינות שמנים וסלתות ואמר תנו לי מעות מן המטבע היוצא במדינתי אין שומעין לו ואם נשפכו בעזרה נשפכו לו אם יש לו להביא מתוך ביתו ה״ז מביא שלא היו אלו אלא למי שאין לו.

יב אחד לשלשים יום תורמין את הלשכה כל מי שמכר יינות שמנים וסלתות רצה לחזור בו בתוך ל׳ אין שומעין אלא הולך אצל גזבר וגזבר מעמידו אצל שלחני רצה אומר לו תן לי מיד בפחות מעכשיו אין בו משום רבית ולא מפני שהוא קדש אלא אף המוכר חפץ לחבירו על מנת ליתן לו מכאן ועד כל י״ב חודש רצה אומר לו תן לי בפחות מעכשיו אין כאן משום רבית.

יג אחת לל׳ יום פותחין את הלשכה כל שמכר להם יינות שמנים וסלתות אומר להם תנו לי מן המטבע היוצא במדינתי אין שומעין לו אלא הולך אצל גזבר וגזבר קודח ונותן לו מן המטבע העולה בידו לפי חשבון רצה מעמידו אצל שולחני ושולחני נוטלן ממנו ונותן לו מן מטבע היוצא במדינתו לפי חשבון כל המטבעות היוצאין בירושלים.

יד אלו הן הממונין שהיו במקדש יוחנן בן גודגדא על נעילת שערים בן טוטפת על המפתחות בן דופאי על הלולב בן ארזא על הדוכן בנימין על התנורין שמואל על החביתין ובן מקליט על המלח בן פלח על העצים.

טו ג׳ גזברין מה הן עושין [בהן] היו פודין את הערכין ואת החרמים ואת ההקדשות [ואת מעשר שני] וכל מלאכת הקדש בהן היתה נעשית שבעה אמרכלים מה הן עושין שבעה מפתחות העזרה בידן רצה אחד מהן לפתוח אינו יכול עד [שיתכנסו] כולן [נתכנסו כולן] אמרכלין פותחין וגזברין נכנסין ויוצאין ולפי כבוד [הנכנסין] היו יוצאין א״ר יהודה למה נקרא שמו אמרכל מפני שמר על הכל היו כשרין בכהנים [בלוים] ובישראלים מי שיש [לו] בן ואח בן קודם [אח ובן] אח קודם כל הקודם בנחלה קודם בשררה ובלבד שינהג כמנהג אבותיו.

טז ד׳ חותמות היו במקדש חוטא היה מביא לוגו עמו חוטא דל כדברי בן עזאי היה מביא לוגו עמו. כשם שהיה לשכת חשאין במקדש כך היתה בכל עיר ועיר מפני שעניים בני טובים מתפרנסין מתוכה בחשאי.

יז שלש עשרה השתחואות היו במקדש רבי יהודה אומר כנגד שער השתחואה כנגד פרצה שחייה ושאר השתחואות שבמקדש שעל גבי קרבן חובה [היו קבע היו] כאן וכאן לא היתה שחייה אלא כריעה ופשיטה בלבד.

יח ר״א אומר ארון גלה לבבל שנאמר (מלכים ב כ) לא יותר דבר אמר ה׳ ואין דבר אלא דברות שבו. ר״ש אומר הרי הוא אומר (דברי הימים ב לו) ולתשובת השנה שלח המלך נבוכדנצר ויביאהו בבלה עם כלי חמדת בית ה׳ אלו הן כלי חמדת בית ה׳ זה ארון רבי יהודה בן לקיש אומר ארון במקומו נגנז שנאמר (מלכים א ח) ויאריכו הבדים ויראו ראשי הבדים מן הקדש אל פני הדביר ולא יראו החוצה ויהיו שם עד היום הזה.

פרק ג

א שלשה עשר שופרות היו במקדש וכתוב עליהן תקלין חדתין תקלין עתיקין קינין וגוזלי עולה עצים ולבונה זהב לכפורת ששה לנדבה תקלין חדתין שבכל שנה ושנה ועתיקין שלא שקל אשתקד שוקל שנה הבאה אלו ואלו נופלין לשופרי לשכה.

ב קינים האומר הרי עלי קן מביא דמי קינו ונותן לשופר הביא בפחות אין מקבלין הימנו הביא מותר כהן נוטל דמי קינו ונותן לשופר ומותר אל יפול לשופר של נדבה כהנים מקבלין אותן ולוקחין בהן קינין ומקריבין אותן חציין חטאות וחציין עולות האשה שנתנה דמי קינה לשופר אוכלת בזבחים לערב רבי יהודה אומר לא היה שופר לקינים מפני התערובות אלא האומר הרי עלי תורין מביא ונותן לשופר [של תורין] בני יונה [מביא ונותן לשופר] של בני יונה.

ג עצים האומר הרי עלי עצים מביא דמי שני גיזרי עצים ונותן לשופר כהנים מקבלין אותן ולוקחין בהן עצים ומקריבין אותן לגבי מזבח ניאותין בהן ואין מועלין בהן ואם הקריבן בחוץ פטור אבל אם אמר הרי עלי שני גזירי עצים אלו לגבי מזבח מביא שני גזירי עצים ונותן לשופר כהנים מקבלין אותן ממנו ומקריבין אותן לגבי מזבח ואין ניאותין בהן אבל מועלין בהן ואם הקריבן בחוץ חייב דברי רבי וחכמים אומרים אם הקריבן בחוץ פטור אלו ואלו נופלין ללשכת דיר העצים.

ד לבונה האומר הרי עלי לבונה מביא דמי מלא קומץ לבונה ונותן לשופר כהנים [מקבלין] אותן ולוקחין בהן לבונה ומקריבין אותה לגבי מזבח.

ה זהב האומר הרי עלי זהב מביא דמי דינר זהב ונותן לשופר [מקבלין] אותן כהנים ולוקחין בהן זהב ועושין אותו ריקועי זהב לבית קדשי הקדשים.

ו ששה לנדבה כנגד מותר חטאות ואשמות ומותר קיני זבות וקיני יולדות [ומותר] קרבן נזיר ומצורע האומר מנה [זו] לנדבה סלע זו לנדבה מביא ונותן לשופר של נדבה כהנים [מקבלין אותם] ולוקחין בהן עולות הבשר לשם והעורות של כהנים.

ז מעות שנמצאו לפני סוחרי בהמה לעולם מעשר ובהר הבית חולין ובירושלים בשאר ימות השנה חולין ובשעת הרגל הכל מעשר אמר רבי יוסי אלו דברי בית שמאי ובית הלל אומרים לעולם מעשר חוץ מן הנמצאים בהר הבית בשאר ימות השנה [שהן] חולין.

ח בשר שנמצא בעזרה מחרוזות מותר שאין עושין בשר הקדש מחרוזות שעל גבי אשפה בכל מקום אסור.

ט נכרי שהביא שלמיו [נותנן] לישראל ישראל אוכלן נתנן לכהן הכהן [אכלו] גר שמת ובזבזו את נכסיו ואחר כך נודע שהן של הקדש מוציאין מידן.

י אמר ר׳ יוסי [שהאוכל] קדשי קדשים לאחר זריקת דמים משלם את הקרן ואין משלם את החומש רבי ישמעאל [ב״ר] יוחנן בן ברוקה אומר משלם קרן וחומש לכהנים וכהנים לוקחין בהן שלמים ומקריבין אותן לגבי מזבח.

יא פרוכת ארכה ארבעים אמה ורחבה עשרים אמה והיתה נארגת תכלת וארגמן [תולעת] שני ושש משזר מעשה חושב אחרת היתה שם ארכה עשרים אמה ורחבה עשר [אמות] והיתה נארגת תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר מעשה רוקם והיתה פרוסה על פתחו של היכל מבחוץ רבי יהודה אומר זו שמוציאין אותה מבפנים [היה] מקופלת אחד לשנים ושנים לארבעה היתה פרוסה על פתחו של היכל מבחוץ אמרו לו מי ששימש בקדושה חמורה [יחזור לשמש] בקדושה קלה דבר אחר בזו כתוב (שמות כו) מעשה חושב ובזו כתוב (שם) מעשה רוקם רבי נחמיה אומר מעשה חושב שני פרצופות מעשה רוקם פרצוף אחד אלא שמוציאין אותה מבפנים היתה מקופלת אחד לשנים ושנים לארבעה והיתה נתונה בעלייה כנגד התחתונה שנאמר (שם) והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש וגו׳ ר׳ חנינא בן אנטיגנוס אומר שתי פרוכת היו שם אחת פרוסה ואחת מקופלת נטמאה פרוסה פורסין את המקופלת בערב יום הכפורים מכניסין את החדשה ומוציאין את הישנה.

יב בשר קדשי [הקדשים] שנטמא בין באב הטומאה [בין] בולד הטומאה בין מבפנים בין מבחוץ בש״א הכל ישרף בפנים חוץ משנטמא באב הטומאה בחוץ ובה״א הכל ישרף בחוץ חוץ משנטמא בולד הטומאה מבפנים ר״א אומר [מה] שנטמא באב הטומאה בין מבפנים בין מבחוץ ישרף בחוץ ושנטמא בולד הטומאה בין בחוץ בין בפנים ישרף בפנים רבי יהודה אומר כדברי בית שמאי ור״ע אומר כדברי בית הלל.

יג איברי תמיד שאמרו [ניתנין] למטה ניתנין מחצי כבש ולמטה במזרח ושאמרו ניתנין למעלה ניתנין מחצי כבש ולמעלה במערב רבי חנניא בן עקשיא אומר אלו ואלו ניתנין מחצי כבש ולמטה אלא שהתמידין במערב ומוספין במזרח ושל ראשי חדשים ניתנין תחת כרכב המזבח מלמטה איזה הוא כרכב המזבח בין קרן לקרן מקום הילוך רגלי הכהנים אילך.

יד גר מעוכב לאכול בזבחים עד שיביא קינו הביא פרידה אחת אוכל בזבחים לערב כל חייבי קינין שבתורה חציין חטאות וחציין עולות חוץ מקינו של גר שאע״פ שהן חובה שתיהן עולות רצה להביא חובתו מן הבהמה יביא הביא עולות בהמה [לכפוריו] יצא מנחות ונסכים לא יצא לא אמרו קן אלא להקל עליו הביא לצרעתו יחזור ויביא לכפרתו לנזירתו יחזור ויביא לכפרתו קינו של גר אין נוהגת אלא בפני הבית וצריך להביא מעכשיו רבי שמעון אומר אין צריך להביא מעכשיו מפני תקלה.

טו מפני מה אמרו שקלים אין נוהגין אלא בפני הבית לפי שאין תורמין מן הישנה ומפני מה אמרו בכורים אין נוהגין אלא בפני הבית משום שנא׳ (שמות כג) ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה׳ אלהיך כל זמן שיש לך בית יש לך בכורים אין לך בית אין לך בכורים.

טז כהן גדול אין נכנס לעזרה לעבודה אא״כ נמשח שבעה ונתרבה שבעה אע״פ שלא נמשח שבעה ונתרבה שבעה ועבד עבודתו כשרה כהן הדיוט אין נכנס לעזרה לעבודה אלא א״כ הביא עשירית האיפה משלו ועובדה בידו אע״פ שלא הביא עשירית האיפה משלו ועובדה בידו ועבד עבודתו כשרה בן לוי אין נכנס לעזרה לעבודה אלא א״כ למד חמש שנים שנאמר (במדבר ח) זאת אשר ללוים מבן חמש ועשרים שנה ולהלן הוא אומר (במדבר ד) מבן שלשים שנה אם נאמר מבן חמש ועשרים למה נאמר מבן שלשים ואם נאמר מבן שלשים למה נאמר מבן חמש ועשרים אלא כל אותן שנים שמבן חמש ועשרים ועד בן שלשים היה למד מכאן ואילך מקריבין אותו לעבודה מכאן אמרו כל שאינו מראה סימן טוב במשנתו בתוך חמש שנים שוב אינו מראה ר׳ יוסי אומר שלש שנים שנאמר (דנייאל א) ולגדלם שנים שלש.

יז זקן אין מושיבין אותו בלשכת הגזית אא״כ נעשה דיין בעירו משנעשה דיין בעירו מעלין ומושיבין אותו בהר הבית משם מעלין ומושיבין אותו בחיל משם מעלין ומושיבין אותו בלשכת הגזית.